ÎNDRUMAR OMILETIC

CUVÎNT LA BOTEZUL DOMNULUI
de
SFÎNTUL PROCLU AL CONSTANTINOPOLULUI [1]

1. Astăzi pămîntul și marea au împărțit între ele harul Mîntuitorului. Toată lumea s-a umplut de bucurie. Praznicul de astăzi ne pune înainte minuni mai mari decît praznicul de mai înainte, decît praznicul Nașterii Domnului. În praznicul ce a trecut pămîntul se bucurase de nașterea Mîntuitorului, că a ținut în iesle pe Stăpînul tuturora; în praznicul de azi al botezului lui Hristos marea se veselește foarte; se veselește că prin apele Iordanului se împărtășește de binecuvîntările aghiasmei. În praznicul ce a trecut Hristos s-a arătat prunc nedesăvîrșit, ca să ne arate nedesăvîșirea noastră: în praznicul de azi se arată bărbat desăvîrșit, ca să ne înfățișeze nouă pe cel desăvîrșit din cel desăvîrșit. Atunci steaua ce s-a arătat la răsărit a vestit pe cel născut [2]; acum Tatăl cel ce L-a născut dă mărturie de sus de cel botezat [3]. Atunci magii veniți din răsărit I-au adus daruri ca unui împărat; acum îngeri au venit din ceruri și l-au slujit după cuviință ca unui Dumnezeu. Atunci cu legăturile scutecelor a fost legat; acum dezleagă lanțuri de păcate. Atunci Împăratul a îmbrăcat haina de purpură a trupului; acum Izvorul cu rîul se îmbracă.

2. Veniți dar să vedeți minuni nemaiîntîlnite: pe Soarele dreptății spălat în Iordan, pe Foc botezat în apă și pe Dumnezeu sfințit de om.

Astăzi toată făptura cu laudă strigă: *«Binecuvîntat este cel ce vine în numele Domnului»* [4]. Binecuvîntat este cel ce vine pururea. Că n-a venit acum pentru întîia oară. *«Binecuvîntat este cel ce vine în numele Domnului»*. Vine cel ce poartă grijă de făpturi; păzește înălțimea cerului fără de greșeală; conduce drumul soarelui cu mare măiestrie; rînduiește mulțimea de stele fără tulburare; întocmește văzduhul ca să fie bun spre respirare; face să rodească sînurile pămîntului cu bună întocmire; pune cu nisipul cel mărunt frîu mării celei cu multe valuri; scoate din adîncuri nevăzut izvoarele; călăuzește fără rătăcire curgerea riurilor.

Văzînd toate acestea, să spunem: *«Binecuvîntat este cel ce vine în numele Domnului»*.

— Cine e acesta? Spune-ne lămurit, fericite Davide!

— *«Dumnezeu este Domnul și s-a arătat nouă»* [5].

---

1. P. G., vol. LXV, col. 757—764. 2. Matei II, 2. 3. Matei III, 7.
4. Ps. CXVII, 24. 5. Ps. CXVII, 25.

O spune nu numai profetul David, ci și Apostolul Pavel, care grăiește mărturisind alături de David: *«S-a arătat tuturor oamenilor harul cel mîntuitor al lui Dumnezeu, învățîndu-ne pe noi»* [6]. Nu s-a arătat unora, ci: *«tuturor»*. Tuturor: și iudeilor și elinilor, le dăruiește mîntuirea prin botezul Lui. Că înaintea tuturor a pus botezul, obștească facere de bine.

3. Veniți să vedeți potop cu totul nou, cu mult mai bun și mai mare decît potopul, văzut pe vremea lui Noe. Atunci apa potopului a omorît neamul omenesc; acum apa botezului, prin cel botezat astăzi, pe cei morți i-a adus la viață. Atunci Noe din lemne ce putrezesc a întocmit corabia; acum Hristos, Noe cel spiritual, din Maria cea neprihănită și-a întocmit corabia trupului. Atunci Noe a uns cu smoală corabia pe dinafară; acum Hristos cu trăinicia credinței a întărit corabia trupului. Atunci un porumbel purta în cioc o stîlpare de măslin, însemnînd cu asta buna mireasmă a stăpînului Hristos; acum Duhul cel Sfînt, venit în chip de porumbel, arată pe milostivul Domn.

Mă uimește covîrșitoarea smerenie a Domnului nostru! Nu s-a mulțumit cel desăvîrșit din cel desăvîrșit să se nască din femeie prunc, nu s-a mulțumit cel de un tron cu Tatăl să ia chip de rob [7], ci vine la botez chiar ca un păcătos. Dar să nu fie ca această obștească facere de bine să ajungă scandal pentru cei ce mă ascultă. Se botează Hristos, Stăpînul tuturor, nu pentru că are nevoie de curățire, ci pentru ca să rînduiască în două chipuri ceea ce ne este de folos: să dăruiască și apelor harul sfințitor și să îndemne și pe oameni la botez.

4. *«A venit,* spune Scriptura, *Iisus din Galileea la Iordan către Ioan ca să fie botezat de el»* [8].

Ce erau, fraților, cele ce s-au săvîrșit atuncea? A le înțelege e cu neputință! Cele ce se vedeau erau mai presus de mintea omenească. Mintea se cutremură, iar limba fuge, neîndrăznind să rostească cele nerostite.

De aceea Ioan, cînd a văzut că vine la el Stăpînul, a fost cuprins de neliniște mare; a căzut la pămînt, s-a atins de picioarele Lui și rugîndu-se de El, grăia :

«Pentru ce mă silești, atotputernice, pe mine cel fără de putere să fac cele ce-mi sînt peste putere? Nu pot să fac aceasta! Cum să îndrăznesc să Te botez? A fost vreodată focul curățit de iarbă? A spălat vreodată lutul pe izvor? Cum să botez pe Judecătorul eu, vinovatul? Cum să Te botez pe Tine, Stăpîne? Prihană în Tine nu văd! Sub blestemul lui Adam nu ești! [9] Păcat n-ai făcut! Da, Te-ai pogorît din cer, dar nu ești călcător de lege! Ce faci, Stăpîne? Mă silești să fac un lucru peste puterea mea? Niciodată n-am îndrăznit să fac ceva care să Te supere! Ca un rob ce-și iubește Stăpînul, mai dinainte am știut de venirea Ta. Pe cînd eram încă în pîntecele maicii mele, m-am folosit de limba ei și te-am propovăduit pe Tine Dumnezeu al lumii [10]. I-am pregătit pe toți pentru întîmpinarea Ta.

---

6. Tit II, 11. 7. Filip. II, 7. 8. Matei III, 13. 9. I Petru II, 22.
10. Luca I, 44.

5. Spune-mi, Stăpîne, cum va suferi soarele să privească pe Stăpînul tuturor ocărît de un rob îndrăzneț, și să nu mă ardă ca pe sodomiți [11] cu razele lui cele înfocate? Cum va îndura pămîntul să vadă pe cel ce sfințește îngerii, botezat de un păcătos, și să nu-și deschidă îndată gura lui ca să mă înghită ca pe Datan și Aviron? [12] Cum să Te botez, Stăpîne, pe Tine, care nu ești întinat cu întinăciunile legate de naștere, pe Tine, care ai ieșit fără de sămînță din pîntece nesemănat? Cum eu, un om cu totul întinat, să curăț pe Dumnezeu, pe Dumnezeu cel fără de păcat? *«Eu am trebuință să fiu botezat de Tine și Tu vii la Mine?»* [13]. M-ai trimis, Stăpîne, să botez și am ascultat porunca Ta. Îndemnîndu-i pe toți să se boteze, le-am spus: *«Mărtusiți-vă Domnului că este bun»* [14]. Nu-i aspru cel ce a venit, ci bun: Și din cel bun s-a născut Fiu. Nu este bun pentru o clipă și apoi se schimbă, ci *«în veac este mila Lui»* [15].

Și pentru că mila Lui este nemăsurată, de aceea puterile cerurilor lăudîndu-L spun: *«Binecuvîntat este cel ce vine în numele Domnului! Dumnezeu este Domnul și s-a arătat nouă»!* [16].

Arătatu-s-a Soarele dreptății și s-a împrăștiat întunericul necunoștinței. Arătatu-s-a Păstorul cel ceresc și s-au izgonit lupii diavolului de la turma Sa cea bună. Arătatu-s-a Unul-Născut Fiul Tatălui și prin botez s-a dăruit înfiere celor credincioși. Arătatu-s-a viața tuturor și, omorînd cu moartea pe moarte, s-au învrednicit cei muritori de viața cea fără de moarte.

6. Și pe cînd se săvîrșește botezul, Tatăl, bucurîndu-se de sus de covîrșitoarea smerenie a Fiului, a deschis îndată porțile cerului și ca un tunet a slobozit glas plin de părintească dragoste: *«Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit»* [17]. Și ca mintea celor ce-au auzit să nu șovăie, neștiind despre cine a fost glasul: de botezător sau de cel botezat, vine Duhul cel Sfînt în chip de porumbel și cu degetul arată și mărturisește pe cel botezat. Că Lui se cuvine slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Traducere de
Pr. D. FECIORU

---

11. Fac. XIX, 24. 12. Num. XVI, 31. 13. Matei III, 14. 14. Ps. CV, 1.
15. Ps. CV, 1. 16. Ps. CXVII, 24. 17. Matei III, 17.

nirea iadului şi mă va lua sub ocrotirea sa» (Ps. XLVIII, 17). Luaţi aminte la proorocia străveche: «Morţii tăi vor trăi şi trupurile lor vor învia... Căci roua Domnului este rouă de lumină şi din sînul pămîntului umbrele vor învia» (Isaia XXVI, 19).

Intraţi în descoperirea acestui adevăr, luaţi harul învierii în cuget primenit. Fiţi părtaşii Bisericii care, prin învierea Domnului, se bucură de nădejdea vieţii şi a păcii sfinte. Înveşmîntaţi-vă în lumina învierii lui Hristos, cu încredinţarea că Dumnezeu Mîntuitorul, jertfit pentru noi, priveghează să ne păstreze vrednici de harul învierii sale. Staţi neclintiţi în nădejdea privegherii lui izbăvitoare şi mărturisiţi-i cu credinţă slava şi puterea, vestindu-i şi adeverindu-i taina cea mare: «Hristos a înviat!».

Pr. ILIE D. BRATAN

CUVÎNT LA RUSALII

de

SF. PROCLU AL CONSTANTINOPOLULUI [1]

Astăzi, fraţilor, s-a pogorît harul Sfîntului Duh! A început într-o zi ca cea de azi, dar a crescut şi se preamăreşte pînă în ziua de azi!

A luminat harul Sfîntului Duh şi, dintr-o dată, gurile celor nevorbitori au ajuns binevorbitoare, limbile celor neînvăţaţi s-au dezlegat, iar inimile pescarilor au prins curaj.

Din pricina aceasta harul pogorît astăzi din cer alungă sfiala şi din sărăcăcioasa-mi minte. Tot aşa şi mai nainte, înainte de venirea Duhului, Petru, cuprins de teamă şi sfială, s-a lepădat de Domnul în faţa unei slujnici [2]; dar după pogorîrea Duhului, în faţa popoarelor şi împăraţilor îl mărturiseşte cu curaj, strigînd: «*Nu putem să nu grăim ce am auzit şi am văzut*» [3]. De asta iudeii au socotit beţie elocinţa Sfîntului Duh, zicînd: «*Sînt plini de must*» [4]. Petru însă le-a răsturnat cu măiestrie cuvîntul.

Şi pentru că în ceasul al treilea a fost înfiptă crucea în pămînt [5], tot în ceasul al treilea a şezut peste Apostoli Duhul cel Sfînt în chip de foc [6], arătînd că Duhul este Dumnezeu, că «*Dumnezeul nostru este foc mistuitor*» [7].

Venirea Domnului [8] s-a făcut «*ca ploaia pe lînă*» [9], pentru că era simbol al întrupării Domnului, pe cînd venirea Duhului s-a făcut cu zgomot, pentru ca să arate că Duhul este Dumnezeu: «*Sunet din cer s-a făcut ca de suflare de vifor ce vine repede*» [10].

---

1. P. G., XV, 805—808. 2. Matei XXVI, 69—72. 3. Fapte IV, 20. 4. Fapte II, 13. 5. Marcu XVI, 25. 6. Fapte II, 3. 7. Evr. XII 29.

8. În text grec: *venirea Duhului*. Am tradus însă prin: «*venirea Domnului*», pentru că toată teologia părinţilor aplică textul din Ps. LXXI, 6 la venirea Mîntuitorului Hristos, care s-a făcut pe nesimţite, pe neştiute. Alte indicaţii şi motivări complimentare să se vadă în nota 12, de la col. 806—808.

9. Ps. LXXI, 6. 10. Fapte II, 2.

Ia aminte! Duhul Sfînt este Dumnezeu! O spune Isaia: «*Văzut-am pe Domnul şezînd pe tron înalt şi prea înălţat şi serafimii stăteau împrejurul Lui* [11]. *Şi a zis către mine: «Cine va merge la poporul acesta şi pe cine voi trimite la el?* [12] *Că s-a îngrăşat inima poporului acestuia; cu greu au auzit cu urechile lor şi-au închis ochii lor, ca nu cumva să vadă cu ochii lor, să audă cu urechile lor, să înţeleagă cu inima şi să se întoarcă şi să-i vindec*» [13].

Vrei să afli că Duhul Sfînt stă pe tron înalt şi preaînălţat? Ascultă-i pe Pavel Apostolul şi încredinţează-te!

A fost trimis în Roma la Neron; a doborît mulţimile de acolo şi le-a învăţat cuvîntul mîntuirii. «*Unii credeau, alţii nu credeau. Şi neunindu-se ei unii cu alţii, s-au dus, spunîndu-le Pavel un cuvînt: «Bine a grăit Duhul cel Sfînt despre voi prin proorocul Isaia: «Cu auzul veţi auzi şi nu veţi înţelege*» [14]. Vezi că Duhul cel Sfînt este Domn şi Dumnezeu?

Pretutindeni în Legea cea veche vei găsi pe Duhul slăvit în Treime! Ascultă pe proorocul ce zice: «*Cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit, iar cu Duhul gurii Lui toată puterea lor*» [15]. În timpul harului însă, cînd Mîntuitorul a venit la mîntuitorul botez, Tatăl de sus a dat mărturie de Fiul, iar Duhul cel Sfînt s-a pogorît în chip de porumb [16].

Acest Duh, astăzi, a şezut în chip de foc pe fiecare din Apostoli. Vezi că şi Apostolii sînt tronuri? Că scris este: «*Dumnezeu şade pe tronul cel sfînt al Lui*» [17].

Acest Duh a ucis pe Anania cînd a mînţit [18]. Acest Duh împarte harurile, «*împărţind îndeosebi fiecăruia precum voieşte*» [19]. De acest Duh a fost plin Pavel Apostolul. Acest Duh a orbit pe Elima vrăjitorul [20]. Cu acest Duh a binevestit Gavriil Mariei, zicînd: «*Duhul Sfînt se va pogorî peste Tine şi puterea Celui preaînalt Te va umbri*» [21].

Acest Duh să vină şi acum peste noi şi să ne binecuvînteze. Că acest Duh se amestecă cu apa şi topeşte păcatele ca focul; pe cei botezaţi îi face strălucitori ca lumina, iar pe noi ne miluieşte ca un Dumnezeu. Că Lui se cuvine slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Traducere de
Pr. D. FECIORU

PREDICA LA DUMINICA ÎNTÎIA DUPĂ RUSALII

În această primă duminică după Rusalii prăznuim duminica Tuturor Sfinţilor. Facem sfîntă pomenire în ziua de astăzi — după cum spune Sinaxarul acestei zile — sfinţilor de pretutindeni ai Bisericii creştine de la Răsărit şi pînă la Apus, de la Miazăzi şi pînă la Miazănoapte; aducem laudă sfinţilor de la începutul Bisericii şi tuturor acelora care prin sfinţenia vieţii lor au intrat în slava nepieritoare a Domnului în toate veacurile, pînă în

11. Isaia VI, 1—2. 12. Isaia VI, 8 13. Isaia VI, 10; Matei XIII, 14. 14. Fapte XXVIII, 24—26. 15. Ps. XXXII, 6. 16. Matei III, 16. 17. Ps. XLVI, 18. Fapte V, 1—5. 19. I Cor. XII, 11. 20. Fapte XIII, 11. 21. Luca I, 35.

CUVÎNT LA SCHIMBAREA LA FAŢĂ A DOMNULUI ŞI DUMNEZEULUI ŞI MÎNTUITORULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

de

SFÎNTUL PROCLU AL CONSTANTINOPOLULUI[1]

Veniţi, prieteni, să ne apropiem şi astăzi cu rîvnă de evangheliceştile comori, ca să scoatem din ele, ca de obicei, cu îmbelşugare, bogăţie mare, care mereu se împarte, dar de sfîrşit nu se sfîrşeşte niciodată! Veniţi să-l însoţim iarăşi pe Evanghelistul Luca, pe preaînţeleptul conducător, ca să vedem pe Hristos suit pe munte înalt, luînd cu El pe Petru, Iacov şi Ioan, ca martori ai dumnezeieştei Lui schimbări la faţă.

«*Luînd Stăpînul*, spune Evanghelistul, *pe Petru, Iacov şi Ioan, s-a suit pe un munte înalt*»[2].

Munte înalt, în care Moise şi Ilie au vorbit cu Hristos; munte înalt, în care legea şi profeţii vorbeau cu harul; munte înalt, în care era Moise, cel ce a junghiat mielul pascal, cu al cărui sînge a stropit pragurile caselor evreilor[3]; munte înalt, în care era Ilie cel ce a tăiat boul în bucăţi şi a mistuit prin foc jertfa cea plină de apă[4]; munte înalt in care era Moise, cel ce a deschis şi a închis adîncurile Mării Roşii[5]; munte înalt, în care era Ilie, cel ce a legat şi dezlegat ploile[6]; munte înalt, ca să cunoască Petru, Ioan şi Iacov că El este «*Cel căruia I se va pleca tot genunchiul celor cereşti, celor pămînteşti, şi celor de dedesupt*»[7].

Că Stăpînul a luat cu El sus în munte numai trei ucenici[8]. Nu i-a luat pe toţi; nici nu i-a lăsat pe toţi. Nu i-a lipsit de slavă pe cei nouă, nu i-a socotit de mai puţin preţ, nici nu i-a întristat. Drept fiind, pe toate le chiverniseşte cu dreptate; pe toţi îi socotea una, iar pe cei ce i-a unit nu i-a despărţit de dragostea unora faţă de alţii. Dar pentru că Iuda, cel ce avea să ajungă trădător, era nevrednic de vederea cea dumnezeiască de pe munte, de vedenia aceea înfricoşătoare, de asta Stăpînul îi lasă jos şi pe ceilalţi, ca să nu aibă Iuda mai tîrziu nici un cuvînt de apărare, spunînd că numai el a fost lăsat jos la poalele muntelui. De altfel, potrivit legii, erau de ajuns trei martori ai schimbării la faţă, iar aceştia aveau în sufletul lor şi pe ceilalţi. Că Însuşi spune: «*Păzeşte-i pe ei, Părinte drepte, ca şi ei să fie una, precum şi noi una sîntem*»[9]. Cînd însă Iuda a văzut că împreună cu el stau la poalele muntelui şi Andrei şi Toma şi Filip şi ceilalţi, cînd a văzut că aceştia nu cîrtesc, nu murmură, nu spun vorbe de ocară, ci se bucură; cînd a văzut că socotesc şi al lor harul cel de sus dat celor trei şi că îi grăiesc de bine pe cei plecaţi, Iuda a rămas cu totul lipsit de apărare, de vreme ce nicicînd n-a fost îndepărtat de la minunile săvîrşite de Stăpînul. Şi cu toate că avea cinstea de a ţine punga[10], totuşi s-a supărat fără pricină pe femeia care a uns cu mir de

1. P. G., LXV, 764—772. 2. Matei XVII, 1; Luca IX, 28.
3. Ieş. XII, 6—7. 4. III Regi XVIII, 23. 5. Ieş. XIV, 21—28.
6. III Regi XVII, 1. 7. Filip. II, 10. 8. Matei XII, 1; Luca IX, 28.
9. Ioan XVII, 11. 10. Ioan XIII, 29.

mare preț pe Domnul [11] și a vîndut dușmanilor cu îndrăzneală pe Învățătorul [12].

Dar ce spune mai departe Evanghelistul?

«Și s-a schimbat la față înaintea lor; și s-au arătat lor Moise și Ilie, vorbind cu El» [13]. Dar Petru, cel totdeauna aprins, văzînd cu ochii minții pe cei ce nu i-a văzut niciodată, că vorbesc cu El, nu și-a dat seama de marea minune din fața lui, nici nu s-a uitat la strălucirea dumnezeiască nemaivăzută și nemaiauzită, ci numește bun locul pustiu în care se găseau; ajunge din pescar făcător de corturi și spune Mîntuitorului: *«Să facem aici trei colibe: una Ție, una lui Ilie și una lui Moise, neștiind ce spune»* [14]. Bine îi ia apărarea preaînțeleptul Luca atunci cînd zice: *«Neștiind ce spune»*.

Dar, o Petre, verhovnice al ucenicilor, întîiule stătător al Apostolilor, pentru ce vrei cu gînduri smerite, să lucrezi cu nesăbuință? Pentru ce, cu gînduri omenești aduci ocară celor dumnezeiești? Pentru ce spui să ridici în pustie trei colibe, dînd cu asta aceeași cinste și Stăpînului și robilor? Pentru ce te grăbești să faci o colibă lui Hristos și colibe la fel și celorlalți doi? Oare, Moise a fost zămislit, ca El, de la Duhul Sfînt? Oare Mamă-Fecioară a născut pe Ilie, așa cum L-a născut pe Acesta Fecioara Maria? Oare, Moise a fost cunoscut de pe cînd era în pîntece așa cum L-a cunoscut pe Acesta Înaintemergătorul? [15]. Oare, cerul a vestit nașterea lui Ilie? Oare magii s-au închinat scutecilor lui Moise? Oare, Moise și Ilie au săvîrșit atîtea și atîtea minuni? Oare, au alungat legiuni de draci din oameni? Oare, au izgonit duhurile rele din oameni? Moise s-a mîniat cîndva, a lovit cu toiagul și a despărțit marea [16]; dar Iisus, Dascălul tău, mergînd pe mare, ți-a făcut ție, Petre, adîncul cale bătătorită [17]. Ilie rugîndu-se a înmulțit făina văduvei și a înviat pe fiul ei din morți [18]; iar El, cel ce te-a făcut pe tine din pescar ucenic, cu cîteva pîini a hrănit mii de oameni [19], s-a pogorît în iad, a despuiat iadul și a răpit pe cei ce din veac dormeau în el. Nu spune, dar, Petre: *«Să facem aici trei colibe»*! Nici: *«Bine este nouă să fim aici!»* [20]. Nu spune nici un cuvînt omenesc, nici un cuvînt smerit, de tină, de pămînt! *Cugetă cele de sus, caută pe cele de sus, nu pe cele de pe pămînt* [21], așa cum ne învață Pavel. Cum poate să ne fie nouă bine aici unde șarpele a adus ocară celui întîi zidit, unde l-a vătămat și unde i-a închis raiul? [22]. Cum poate să ne fie nouă bine aici, unde am învățat prin Cain să suspinăm și să tremurăm? [23]. Dacă Hristos ar fi vrut ca noi să rămînem aici, atunci pentru ce a înclinat cerurile și s-a pogorît? [24]. Dacă Hristos ar fi vrut ca noi să rămînem aici, atunci pentru ce a luat trupul și sîngele nostru? [25]. Dacă Hristos ar fi vrut să rămînem aici, atunci pentru ce s-a pogorît la cel căzut și a ridicat pe cel ce zăcea jos? Dacă este bine să fim aici, în zădar ai fost numit portarul

---

11. Ioan XII, 4—6. 12. Matei, XXVI, 14—15. 13. Matei XVII, 2—3.
14. Luca IX, 33. 15. Luca I„ 4. 16. Ieș. XIV, 21.
17. Matei XIV, 25—29. 18. III Regi XVII, 10—23.
19. Matei XIV, 15—22. 20. Matei XVII, 4. 21. Col. III, 2.
22. Fac. III, 1—7. 23. Fac. IV, 12. 24. Ps. XVII, 11. 25. Evr. II, 14.

cerurilor [26]. La ce-ţi vor mai folosi cheile cerurilor? Doreşti să rămîi pe muntele acesta, depărtează-te atunci de ceruri! Dacă vrei să ridici colibe, încetează de a mai fi şi a te numi temelia bisericii! Domnul Hristos nu s-a schimbat în zadar la faţă, ci ca să ne arate schimbarea cea viitoare a firii noastre şi a doua venire ce va să fie, cu îngeri pe nori întru lumină [27]. Că El este cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină [28], Judecătorul viilor şi al morţilor [29].

Şi ce spune mai departe marele scriitor al Evangheliilor?

«Şi încă grăind el, iată nor luminos i-a umbrit şi iată glas din nor, zicînd: «Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru care am binevoit; de Acesta să ascultaţi» [30].

Deci încă pe cînd grăia Petru, Tatăl din cer l-a combătut: «Pentru ce grăieşti aşa, Petre? Ce poruncă dai? Pentru ce te grăbeşti în zadar şi spui că este bun locul acesta? Ai uitat de tine însuţi? Neştiind ce spui, invidiezi neamul omenesc? N-ai primit încă învăţătura? N-ai încă ştiinţă trainică despre Fiul? Nu eşti tu oare cel ce ai spus: *«Tu eşti Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu»?* [31]. Ai văzut atîtea minuni, fiule al lui Iona, şi mai eşti încă Simon? Ai fost pus să ţii cheile cerurilor şi n-ai lepădat încă haina de pescar? Iată a treia oară te împotriveşti voinţei Mîntuitorului, neştiind ce spui. Ţi-a spus: *«Trebuie să pătimesc»* şi tu ai zis: *«Să nu-Ţi fie Ţie aceasta»* [32]. Ţi-a spus iarăşi: *«Toţi vă veţi sminti întru Mine»* [33]. şi tu ai zis: *«Dacă toţi se vor sminti întru Tine, eu nu mă voi sminti»* [34]. Iată şi acum vrei să faci lui Hristos colibă, la fel ca a lui Moise şi a lui Ilie! Colibă lui Hristos, Care împreună cu Mine a întins cerul? [35] Colibă lui Hristos, Care împreună cu Mine a întemeiat pămîntul? Colibă lui Hristos, care împreusă cu Mine a făcut marea şi a întărie tăria? Colibă lui Hristos, Care a aprins luminătorii cerului, a înflăcărat eterul şi a creat împreună cu Mine pe toate mai înainte de veci? Colibă lui Hristos, Care este în Mine şi cu voi? Colibă lui Hristos, lui Adam cel fără de tată? Colibă lui Hristos, lui Dumnezeu cel fără de mamă? Colibă lui Hristos, Celui ce a luat trup, colibă, din pîntece fecioresc? Aşadar pentru că tu vrei să faci trei colibe, neştiind ce spui, eu, folosindu-mă de nor luminos, ca de o colibă, acopăr pe cei de faţă şi strig din înălţime: *«Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit»*. Nu Moise şi Ilie, ci Acesta: nu cutare sau cutare, ci Acesta, Unul şi Acelaşi, *întru Care am binevoit; de Acesta să ascultaţi*.. Pe Moise l-am mîntuit, dar *întru Acesta am binevoit*. Pe Ilie l-am luat în cer, dar pe Acesta L-am trimis în Fecioară. ca în cer, şi din Fecioară în însuşi cerul. *Că nimeni nu s-a suit în cer decît Cel ce s-a pogorît din cer* [36]. Deci în zadar s-a pogorît pe pămînt, dacă rămîne necontenit pe pămînt. În zadar s-a golit pe Sine, chip de rob, luînd [37], dacă, nerămînînd ce era, ajunge ce sînteţi voi. Dacă n-ar fi răscumpărat lumea cu sîngele Lui, pătimind pentru voi, ca om, crucea, taina întrupării

---

26. Matei XVI, 19. 27. Matei XXV, 31. 28. Ps. CIII, 2.
29. Fapte X, 42. 30. Matei XVII, 5. 31. Matei XVI, 16.
32. Matei XVI, 22. 33. Matei XXVI, 31. 34. Matei XXVI, 33.
35. Isaia XLIV, 24. 36. Ioan III, 13. 37. Filip. II, 7.

ar fi fost o nălucire, iar cuvintele de demult ale proorocilor, fără de temei. Dar încetează Petre! Nu mai cugeta omenește, ci dumnezeiește! *Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit; de Acesta să ascultați.* De două ori m-am folosit de aceste cuvinte, vorbind cu El. O dată către voi, în muntele acesta; altădată către Ioan, la rîul Iordanului [38], ca să adeverească cele spuse de profetul de altădată, care striga: «*Taborul și Ermonul în numele Tău se vor lăuda*» [39].

— În al cui nume?

— «*Acesta este Fiul Meu cel iubit*». Că «*I-a dăruit*, precum spune Pavel, *nume mai presus de orice nume*» [40].

Dar poate că mă vei întreba negreșit, iubite, ce înseamnă: «*Taborul și Ermonul în numele Tău se vor bucura*». Ia aminte! Taborul este muntele acesta în care Hristos voind s-a schimbat la față, unde, Fiul a fost mărturisit de Tatăl, după cum curînd ați auzit. Ermonul este un munte mic lîngă Iordan, de unde s-a înălțat la cer Ilie, și alături de acest munte, în apele Iordanului, s-a botezat Hristos, cînd a fost mărturisit Fiu de Tatăl. În acești doi munți preacuratul Părinte a arătat pe Fiul: o dată la Iordan, iar acum a doua oară, strigînd: «*Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit, de Aceeta să ascultați*». Cel care ascultă de El, de Mine ascultă și de cel care se rușinează de El și de cuvintele Lui de acela și Eu Mă voi rușina întru slava Mea și a sfinților îngeri [41]. *De Acesta să ascultați*»; fără gînd ascuns, fără răutate, fără iscodire; căutînd cu credință, nu măsurînd cu limba; primind cu credință, nu cîntărind Cuvîntul cu cuvintele. Ni-i de ajuns Pavel, marele cuvîntător, care pune frîu iscodirii și ne învață pe toți, strigînd cu neîndoire: «*O adîncul bogăției și al înțelepciunii și al cunoștinței lui Dumnezeu! Cît sînt de nepătrunse judecățile Lui și de negăsit urma căilor Lui!*» [42]. Lui slavă în vecii vecilor, Amin.

În românește
de
Pr. D. FECIORU

38. Matei III, 17. 39. Ps. LXXXVIII, 13 40. Filip. II, 9.
41. Luca IX, 26. 42 Rom. XI, 33.

INDRUMAR OMILETIC

CUVÎNT DE LAUDA LA SFÎNTUL ÎNTIIUL MUCENIC ŞTEFAN

de SF. PROCLU AL CONSTANTINOPOLULUI

1. Soarele pe cer, cînd răsare pe pămînt, răsare după ce mai înainte alungase Carul Mare, Orionul şi Cloşca cu Pui, ba chiar şi Luceafărul; Soarele dreptăţii însă cînd a răsărit din sînuri fecioreşti, n-a stins, cu lumina Sa, lumina cetelor de stele, ci a făcut, ca o dată cu nemuritoarele Lui raze, să răsară şi Ştefan, întîiul mucenic. Soarele de pe cer, urmîndu-şi drumul său, uneori lungeşte, alteori scurtează a zilei măsură; Soarele dreptăţii însă venind din cer la noi, păstrează curată şi neîmputinată lumina dreptăţii adusă de El. Acela vine după noapte; Acesta nimiceşte moartea. Acela alungă întunericul; Acesta zdrobeşte păcatul. Acela merge pe cer douăsprezece ceasuri ; Acesta în veci străluceşte. Acela merge printre stele; Acesta străluceşte prin Apostoli. Acela colindă vremile şi anii; Acesta se propovăduieşte prin profeţi şi evanghelişti; Acela cu drumul său ţese anotimpurile; Acesta cu cuvîntul său lăţeşte Biserica. Pe acela pictorii îl zugrăvesc stînd în căruţă; pe Acesta teologii îl vestesc odihnindu-se în iesle. Iesle, aidoma cu cerul. Iesle, la fel cu heruvimii. Iesle, nu mai prejos ca tronul cel nespus. Iesle, ce are hrana cea duhovnicească. Iesle, ce a primit viaţa întregii lumi. Iesle, care ţine pe Cel ce ţine totul. Iesle, mai întinsă ca toată zidirea — că Acela pe Care zidirea nu-L cuprinde, pe Acela prin har ieslea L-a cuprins. Iesle, arătată cu mersul unei stele. Iesle, care mai înainte în ea a zugrăvit altarul. Iesle, care a făcut din peşteră Biserică.

2. Haideţi, dar şi noi, să facem ce-au făcut evlavioşii magi! Să socotim drept Betleem, biserica aceasta! Să ne închinăm altarului, cum ne-am închinat la iesle! Să strîngem în mîinile noastre, în loc de Prunc, Pîinea prin Prunc binecuvîntată. Dar mai presus de toate acestea, să slăvim pe Împăratul vestit astăzi de Ştefan.

O, lucruri minunate ale unui Împărat, nu ca toţi împăraţii! Ieri s-a născut, iar astăzi Ştefan I se aduce jertfă! Ştefan, mucenicul arătat de nume chiar. Ştefan, însufleţită cunună. Ştefan, diademă de el împletită. Ştefan, coroană de el făurită. Ştefan, cununa firească a propriei sale înălţimi. Ştefan, vlăstarul cel cu multe flori al dreptei credinţe. Ştefan, trandafirul cel cu bun miros al dragostei. Ştefan, floarea cea neveştejită a nădejdei. Ştefan, spicul cel plin de rod al harului.

Ştefan, mlădiţa cea cu rod mult a viţei celei deapururea fiitoare. Ştefan, strugurele nemuririi din care picură miere. Ştefan, lăstar al Celui răstignit înălţat pînă la cer. Ştefan, plinirea oricărui cuvînt şi faptă bună. Ştefan, turnul de nedoborît al mărturisirii. Ştefan, stînca de neclintit a răbdării. Ştefan, ostaşul de nebiruit al buneicredinţe. Ştefan generalul cel cu suflet mare. Ştefan, ritorul cel curajos.

Am împletit, am împletit cunună lui Ştefan, dar cununa lui Ştefan nu i-am putut-o încă împlini. Să lăsăm dar ca Sfînta Scriptură să i-o împletească!

3. «*Iar Ştefan*, spune Scriptura, *plin de har şi putere, făcea semne şi minuni mari în popor*» (Fapte VI, 8).

Cum să laud dar pe Ştefan, a cărui cunună i-a împletit-o harul cu degetele sale? Ce să dăruiesc lui Ştefan, care încununează toate capetele mucenicilor? Ce pot adăuga cununei împletită de har? Cu ce cuvînt să împodobesc pe cel ce-i mai strălucitor ca lumea toată? Cu ce cuvinte să mă minunez de cel ce-i împodobit cu mii de minuni? «*Ştefan*, spune Scriptura, *plin de har şi de putere, făcea semne şi minuni mari în popor*». Harul şi puterea i-au împletit lui Ştefan cununa! Şi cu o mînă şi cu alta, şi cu harul şi cu puterea, i-au împodobit-o spre lupta cea bună. Cu una l-a pregătit spre credinţă, iar cu alta spre mucenicie. Cu una l-a povăţuit spre diaconie, iar cu alta spre cuvînt. Cu una l-a gătit spre îndrăznire, iar cu alta spre răbdare. Cu una l-a pregătit spre minuni, iar cu alta spre răbdare. Har şi putere, aidoma saduri. Har şi putere, lăstare de aceeaşi vîrstă. Har şi putere, pereche nedespărţită. Har şi putere, butaşul îngemănat al credinţei. Har şi putere, simfonie desăvîrşită. Har şi putere, ochii cei frumoşi ai Ortodoxiei. Har şi putere, sînii gemeni ai Bisericii. Har şi putere, ostaşii cei tari ai lui Hristos. Har şi putere, păzitorii cei neadormiţi ai lui Hristos. Că spune Scriptura: «*Plin de har şi de putere*».

4. Jertfelnic al harului a fost Ştefan, răspîndind tămîie de sfinţenie. Izvor al harului, izvorînd neîncetate rîuri de virtute. Nil al harului, săvîrşind pretutindeni apele bunei credinţe. Atlet al harului, stînd împotriva puterii celor protivnici. Ostaş al harului, luptînd cu viclenia duşmanilor şi cu răzvrătirile de toate felurile ale tulburătorilor: a înfruntat săgeţile, a răbdat suferinţele, s-a jucat cu minunile, a alungat patimile, a izgonit bolile, a pus pe fugă demonii, a slujit săracilor, a mîngîiat pe bolnavi, a apărat pe văduve, a sprijinit pe orfani, a ajutat pe nedreptăţiţi, a întins predica, a vestit credinţa, a teologhisit crucea, s-a lăudat cu piroanele, a îndumnezeit trestia, a mărit legăturile, a propovăduit lancea, a cîntat coasta împunsă pentru lume; s-a închinat patimii care a omorît moartea; a lăudat staulul; s-a făIit cu scutecele; s-a mîndrit cu pălmuirile; nu s-a ruşinat de judecata lui Pilat; n-a ascuns mormîntul; a lăudat cu mare glas învierea; a mustrat pe iudei; a făcut de ruşine pe farisei; a ocărît pe saduchei; a închis gura cărturarilor; a tălmăcit legea; a tîlcuit pe profeţi; a deschis Scripturile, a descoperit pe Hristos, Care străluceşte

în ele; a ocărît pe răstignitori, a ținut de rău pe călcătorii de lege; a înfruntat pe păgîni; s-a luat la luptă cu iudeii răspîndiți pretutindeni, pentru predicarea lui Hristos. «*Și s-au sculat unii din sinagoga ce se zicea a libertinilor și cirinenilor și alexandrinilor și a celor din Cilicia și Asia, de se priceau cu Ștefan și nu puteau să stea împotriva înțelepciunii și duhului cu care grăia* (Fapte VI, 9—10). Multe sînt valurile, dar corăbierul e ceresc! Dese furtunile, dar corabia e purtătoare de cruce! Vijeliile unele după altele, dar talpa corăbiei este întărită de sus. Valurile nu pot birui cerul; nu poate lupta duhul cel rău cu Duhul cel de sus; nu poate fi cufundată corabia care-i cîrmuită de viață.

5. «*Și s-au sculat unii din sinagoga ce se zice a libertinilor și cirinenilor și alexandrinilor și a celor din Cilicia și Asia, de se priceau cu Ștefan și nu puteau să stea împotriva înțelepciunii și duhului, cu care vorbea*».

— Și despre cine era disputa?

— Despre Cel zămislit mai presus de cuvînt, despre Cel născut mai presus de fire; despre Cel alăptat mai presus de cuvînt. Cum a ajuns, fără de bărbat, mamă Fecioara; cum a rămas fecioară după naștere; cum firea s-a supus minunii; cum firea n-a supus pe Maria propriilor sale legi; cum Cel neîncăput s-a micșorat în prunc; cum a fost prunc Cel ce plăsmuiește pruncii; cum s-a născut Cel ce dă tuturora puterea de a naște; cum a supt lapte Cel ce dă izvoare de lapte celor ce sug.

— Despre ce era disputa?

— Despre marea deosebire dintre lege și har. Ștefan le arăta că legea osîndește, iar harul iartă; că legea pedepsește, iar harul mîntuie; că legea slujește ca o roabă, iar harul poruncește ca un stăpîn; că legea înmulțește păcatul, iar harul șterge păcatul; că legea ascute sabia, iar harul folosește mila; că legea ține loc de călău, iar harul stăpînește împărătește; că legea pune în jurul gîtului osînditului frînghia, iar harul ia simbolul morții cu dreapta-i de oameni iubitoare.

6. După ce Ștefan a teologhisit iudeilor atîtea și atîtea despre har, Scriptura spune că «*iudeii au năvălit asupra lui, l-au răpit și l-au dus în sinedriu*» (Fapte VI, 12). Acolo unde-i răpire, acolo unde se pune la cale crima, acolo-i și sinedriul cărturarilor.

Pentru ce pîngărești, nelegiuitule, scaunul lui Moise? Pentru ce pîngărești scaunul pe care legea l-a împodobit? Legea lui Moise a spus: «*Să nu ucizi, să nu dai mărturie mincinoasă*» (Ieș. XX, 13,16). Sau păzește legea, sau pleacă din sinedriu! «*Și au pus martori mincinoși, care au spus: «Omul acesta nu încetează a grăi cuvinte de hulă împotriva acestui loc sfînt și a legii; că l-au auzit pe el zicînd că Iisus acest nazarinean va strica locul acesta și va schimba datinile pe care ni le-a dat nouă Moise*» (Fapte VI, 13—14). Și iarăși «*au adus pe niște bărbați mincinoși care au spus că l-au auzit pe el grăind cuvinte de hulă împotriva lui Moise și a lui Dumnezeu*» (Fapte VI, 11).

Acum îl prețuiești pe Moise, hulitorule? Acum îl cinstești ca pe un legiuitor pe cel pe care îl disprețuiai pe cînd trăia? Acum te înflăcărezi

ca un aprig apărător al legii? Acum te mînii și iei partea lui Dumnezeu? Acum cauți să te răzbuni ca unul ce ai fi hulit? Dar n-ai aruncat tu mai înainte cu pietre în Moise? Nu te-ai închinat tu totdeauna pietrelor, lemnelor și idolilor, în loc să te închini lui Dumnezeu? Și acum ca să ucizi, vorbești de evlavie? Ca să verși sînge nevinovat, iei chip de cinstitor de Dumnezeu? Tu, și atunci și acum, calci în picioare adevărul! Și atunci și acum, te mînii cînd nu trebuie și cinstești cum nu se cuvine! Totdeauna ai pus la cale negutătorirea sîngelui! Totdeauna ai ridicat locașuri pentru pregătirea martorilor falși. «*Și au pus*, spune Scriptura, *martori falși, care au spus: «Omul acesta nu încetează a grăi cuvinte împotriva lui Moise și a lui Dumnezeu și împotriva acestui loc sfînt și a legii»*.

— Ce cuvinte?

— «*L-am auzit pe el zicînd că Iisus, acest nazarinean va strica locul acesta*».

— Ce spui? Dacă-l ucizi pe Ștefan, nu se va strica locul acesta? Dimpotrivă, atunci se va strica! Pentru că au omorît și pe Stăpîn și sluga, pentru că au junghiat și pe Păstor și oaia, pentru că au ucis și pe Împărat și pe ostaș. Nu poate sta în picioare cetatea al cărei împărat a fost ucis. Nu se mai slujește într-un templu, în care s-a săvîrșit uciderea stăpînului. Oare, Ștefan a spus: «*Iată se lasă casa voastră pustie!*» (Matei XXIII, 38)? Oare, Ștefan a spus: «*Nu va rămîne în templu piatră pe piatră?*»

7. «*Iar Ștefan, plin de Duhul Sfînt, căutînd la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stînd de-a dreapta lui Dumnezeu*» (Fapte VII, 55).

— Cum spune Pavel că stă El?

— «*A șezut*, spune el, *de-a dreapta tronului lui Dumnezeu întru cele înalte*» (Evr. XII, 2).

— Dar care este pricina că El stă acum de-a dreapta lui Dumnezeu? Ce grabă L-a făcut să se ridice de pe scaunul părintesc.

— A văzut pe atlet luptînd și s-a sculat să încununeze biruința lui. A văzut pe corăbier mergînd grăbit prin văzduh spre înălțime, iar Iisus i-a deschis, ca un port, cerurile. I-a spus: «Nu te teme, Ștefane! Nimeni nu-ți va vesteji lupta! M-am sculat de pe tron ca să-ți dau mîna. Uitîndu-te la Mine, Cel răstignit, intră cu îndrăznire în luptă. Eu sînt Acela pe Care L-ai văzut cu trupul răstignit pe cruce. Prin pironirea Mea pe cruce, te încununez. Eu dau cununa, deși am suferit și Eu, ca un atlet mucenicia. Pe cruce am luptat ca într-o arenă. Nu te teme de cei ce te lovesc cu pietre! Fără să vrea îți pun scară către cer. Nu te teme de cei ce te lovesc cu pietre! Pietrele sînt trepte către cer. Nu te teme de pietre, că tu ai în tine piatra cea din capul unghiului, pe Iisus Hristos Dumnezeu, Căruia slava și puterea în veci vecilor. Amin!

Traducere de Pr. D. FECIORU